

FOGAK és teljes fogorok szápadlás nélkül, a gyökerek eltávolítása fölöleg Specialitára fog- és szájbetegségekből.

FOG -tömések, arany fogkoronák és szonyhátak tartós porcelán- és aranytömések. tit. évi 60.11.11. sz. kiadványok. — Mérsékelt árak.

FOG -huzás teljes érzéstelenítéssel; hasznavehetően, régi fogorokot átalakítva. Vidékiek egy nap alatt kiküldítetnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB fogorvos, egyetemi orvostudor, Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. 1. emelet.

Valódi tea
nem pótló és jobb az orosz teánál
Kárpátia teakeverék
száraz állapotban, kilója 30.— korona
továbbá elsőrendű
Teaizelő (rumpótló)
KÁRPÁTHIA áruforg.-társ. konzervgyára
Budapest, VII., Alsóerdősor 18. Tel. 49—48.

MATTONI-GIESSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

Exhumálásokat
az összes európai lösi temetőkből, valamint a szükséges okmányok beszerzését szolid árban, anyagi kezeség mellett eszközölünk.
Szende és Szabó ezelőtt **Gebauer Károly r.t.** exhumálási vállalata, Budapest, Károly király-út 4. Elsőrendű szakintézet. — Telefon 51—02.

Vigyázz, jön a vonat!
JÁTÉK-
vasut, gőzgép, mozi, dynamo
Arjegyék BUDAPEST, IV.,
Ingyen. **CHMURA** Ferenciek-tere 2.
Karácsonyi ajándékok: Fényképezőgépek, látszóvek, lorgnonok és szemüvegek.

A legaktuálisabb kérdésről
a békéről
szól
gróf **ANDRÁSSY GYULA** tanulmánya
A háboru és a béke
Ára 2 korona.
A Franklin-Társulat kiadása.
Kapható minden könyvkereskedésben.

Gyermekeknek
legbiztosabb ezer váltóláz, hideglelés és szármárhóga ellen a magyar orvosok által 40 szennyval jutalmazott
Rozsnyay világhírű Chinin-cukorkája
Chinin-csokoládéja
Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Milliónyi nagy számmal kifizetve és törvényesen védve. A valódi készítmény csomagoló-papírján Rozsnyay M. névvel látható. 1 doboz ára 12 fill. 25 doboz 25 fill. egy dobozban 8 korona.
Kapható minden gyógyszerárban. — Készíti a feltaláló: **Rozsnyay Mátyas gyógyszerár.** Aradon, Szabadság-ter 8. szám.

Kiárusítás!
Áruházunk bérleti szerződését nem újítottuk meg, ennek folytán kiárusítjuk a raktárunkon levő összes
Férfi-, fiu- és gyermeköltönyöket, télikabátokat, átmeneti kabátokat és felöltőket, városi és gazdasági bundákat,
valamint a többi ruházati cikkekét. A feldolgozott anyagok kifogástalan minőségűek. Mérsékelt árak!
WOLF RUHAÁRUHÁZ BUDAPEST Kossuth Lajos-u. 22

LOHR MARIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legrégebbi csipke-tisztító, vegyészeti és kelmestéi gyári intézete.
Gyár és főhadiszállás: **VIII., Baross-u. 85.**
Fiókok: II., Fő-u. 27, IV., Eszék-ut 6, Kecskeméti-u. 4, V., Harmad-ut. 4, VI., Teréz-krt 39, Andrássy-ut 16, VIII., József-krt 2. Telefon: József 2—37

*****
Őrizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékeit!

Eredeti nagyság 20x38 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható. A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékeit megőrizni, igen fontos, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete műrezi alapon, ezüst nyomással) melybe bármilyen arckép beilleszthető 2 kor. beállításra, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. Gyűlölkönyv kiadó után 1. 10 db után 2 tiszteletpéldánnyal szolgálunk.
*****

Vadászsportot űzők
akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a
„NIMRÓD”
KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot
Állandó melléklete:
„A vadászeb”
című egyedüli magyar nyelvű ebtenyésztési szaklap.
Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.
Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 16 kor., félévre 8 kor., negyedévre 4.— K, egyes szám ára 50 fillér.
Tessék mutatványszámot kérni.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

POLITIKA
című havi folyóirat indult meg november havában.
Főszerkesztő: **ZLINSZKY ISTVÁN**
Felelős szerkesztő: **DOBAY ISTVÁN dr.**
Nagy érdekességű politikai, szociológiai és nemzetgazdasági közlemények. Hazai és külföldi munkatársai a közélet kitűnőségei. Előfizetési díjak: Egész évre 24 K, félévre 12 K, egyes szám ára 2 korona, bővített szám ára 3 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: **IV., Reáltanoda-utca 18.** Telefon: József 25—11.

A kövér nő élete kinlódás!
Kigunyolják, kikacsogják, örökös tréfa tárgy! Minden ember utánafordul, nem tud eltökélni, vendéglőben, kávéházban két széklet kínálnak neki. Egyszerű élet módját nem zavaró kúra segítségével igen rövid időn belül karcsúvá lesz a legkövér nő vagy férfi. Csak 1 doboz **MAIGRIS** használjon és meglepi környezetét. — Egy kúrához való doboz **MAIGRIS** ára K 6.—. Készíti **Palmier G.** m. b. H. Berlin. Főraktár: **Tórek József** gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12.

Országos Hangjegykölcsönző Intézet
Budapest, IV. ker., Sütő-utca 2. szám, félemelet. (Deák-ter mellett.)
Hangjegykölcsönzőnk felőleli a komoly és könnyebb zenefajokat, melyek az újdonságokkal folyton kiegészítetnek.
Előfizetés: **3 óra 15— K, 6 óra 28— K, 12 óra 52— K.**
Az előfizetés beérkezével megküldjük kimerítő jegyzékünket. Biztosíték 10 K, mely az előfizetés megszűnéskor visszadatlik.
Folyton Újdonságok.
Országos Hangjegykölcsönző Intézet
Budapest, IV., Sütő-utca 2. félem. (Deák-ter mellett)

VASÁRNAPI UJSÁG
SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** BUDAPEST, DECEMBER 16.
50. SZÁM. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)
Szerkesztési iroda: IV. Városmegy-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 80 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre — 40.— korona. Félévre — 20.— korona. Negyedévre — 10.— korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg határozott viteldij is eszolandó.

BOROEVIC VÉZÉREZREDES ÉS SEGÍTŐTÁRSAL (KÖZÉPÜTT BOROEVIC, JOBBJÁN LE BEAU ALTÁBORNAGY, BALRÓL PITTRICH EREDES.)

LEFELE.

Wilson Wodrow, az Egyesült-Államok elnöke megint mondott egy szép és magasztos prédikációt a testvériségről és a békéről és a prédikáció végén hadat üzent Ausztria-Magyarországnak. A program, mint a kísérő hírek jelentik, az volt, hogy Németország minden szövetségeseinek, tehát Törökországnak és Bulgáriának is odadobja a keztyűt. De az elnök nem csinálta ilyen sommásan. A magyarázat nyilvánvaló. Az elnök még egy vagy két magasztos szármalású beszédet akar tartani a szeretetről, a népek testvériségéről és a békéről. Ennek a prédikációnak végén ezeknek a prédikációknak tartogatja esztantól a másik két államnak szóló hadüzenetet. Mert ennek az igen furcsa pacifizistának van érve az okonómiahoz és nem pazarolja az alkalmakat.

A nagy világosság tűzfényében sok érdekes alak világosodott meg a szemünk előtt. Némelyek megnöttek, mások összecsugorodtak e nagyszerű mértékű világításban. Az amerikai nagy köztársaság elnökének legelőször az az igyekezete világosodott meg, hogy ne lehessen keresztül látni rajta. Nyilvánvaló: ő a nagyság, a rendkívüliség egyik elemének érzi a komplexusokatlan mértékét. A sphinxben van valami monumentális és Wilson monumentális akart lenni. Ha már láthatatlan, mint az Isten, nem is lehet: de legalább rejtelmes. Első megnyilatkozásai a talleyrandi művészet remekei. Nagyszerű szavak, amelyek a világon mindent sejtetnek, csak azt nem: mit akar velük tulajdonképpen mondani? Kifogyhatatlan anyag a talmudisták és az írásmagyarázók számára. Tüntető szabatosság a mondatok megfogalmazásában és példátlan nyulékonyság az összefűzésükben. Dodonai homályosság, a mely vakító fényű lángocsákkal van fölfegyverezve, hogy a fűrészes szem belékaprúzzék. És az olimpiai kijelentések tövében cselekedetek, a melyeknek megütöztető volta nemcsak magyarázatot, hanem óhatatlanul furcsa ízü új teóriákat is követel a pártatlan semlegességről.

Azóta Wilson úr régen nem rejtelem többé. A Sphinx maszkja a három esztendő tüében leolvadt az arczáról. Lejebb is kellett szállnia a mindenekfölöttvalóság trónusáról. Eljött az idő, a mikor a bajba jutott jó kundsaftok nem érthették be többé azokkal a szivességekkel, a

melyeket nem ingyen ugyan, de egyelőre a saját háta mögött tett nekik. Nem harczoltak tovább az oldalukon úgy, hogy e mellett semleges és nem lehetett tovább is a legszorgalmasabb hadiszállító úgy, hogy e mellett az egész emberiség egyetemes hitoktója maradjon. Be kellett állania a bandába szövetségeseinek: annak, a mi a többi.

Nem tette szívesen, bár nem azért, mintha ez a pártállás nem lett volna a szíve szerint való. Sőt nem is azért, mert az idegen helyett a szövetségstárs szállítóknak lenni természetesen rontotta az üzletet. Wilson úr személyesen nem hadiszállító. És ha a háború folyamán történt igen súlyos anyagi meggyarapodásának azt a megfajtását emlegetik is, hogy a semlegesség szabályainak a szűrtök számára nagyon kellemes magyarázata a praktikus bölcsnek jól jövedelmezett: nem szükséges ennek a momentumnak az előtérbe helyezése.

Minden látó szem előtt világos, hogy egy emberi tulajdonságnak valóban egészen kivételes mértéke ül W. Wilsonban a hatalmas Unió polgári trónusán. A hiúság. Ez az egykori professor olyan hiú, a milyen csak a nagyon eszes és a nagyon csúnya férfiak tudnak lenni. Ez a hiúság, a milyen határtalan, az eredőiben olyan különleges. Megfosztva az elemi hatás lehetőségétől és fegyvereitől, valami önkéntelen tagadás él benne minden iránt, a mi ilyen vagy erkölcsében vele rokonságot tart. A mi elemien és nyilvánvalóan jelentkezik. Az elvontságot keresi, a láthatatlant, mint a hogyan a maga megjelenésében is ezt a szemmel nem láthatót és hamar észre nem vehetőt kívánja a nagyobb értéknek kisejtetni és megbizonyítani. Nagyobb igyekezettel a lelki szépség kirakatait még soha nem rendezték, mint ezt Wilson az ő hallatlanul eltökélt módon magasztos kiáltványában és beszédeiben cselekszi. Egy indiánus főnök ezizomázó mohóságával aggatja tele a maga áhítatosan megbecsült belső egyéniségét a legfenköltebb szavak és gondolatok ékességével. Bibliái pompában áll a kirakata.

Nagy esszéességét az a magasság, a melyre hazájában emeltetett, vitán kívül helyezi, de az idő, mely e polezon találta a hatalmas Uniónál is nagyobb és az események attól, a ki elhatározó erővel akarta illetni őket e cselekvésben magánál az elnöki széknél is nagyobb ma-

gasságot követeltek. Az ambíció, hogy ezt tegye, hogy döntő és vezér legyen a világtörténelem e legrandiózusabb akciójában, Wilsonban kétségtelenül megvolt. Gondolom: nagyobb mértékben, mint bárki másban. Bizonyos azonban, hogy a dolgát — melyik pillanatban, ezt a história fogja eldönteni vagy megállapítani — valahol elvetette. Még pedig egészen jóvátehetően.

Hogy csakugyan a legnagyobb: a vérező emberiség megváltása, a vérezőből való kivételése és egy új világ megalapozása volt az ambíciója, erre olyan biznyságunk és tanunk van, a kit neki is kell respektálnia. Maga Wilson, azokkal a beszédeivel, a melyekkel a háború elején Amerikát, bizonyára nem mással, mint Wilsonnal az élén, az emberiség eljövendő megváltójának, a mindenképp áldott nemzetnek jósolt. Valóban: akkor ez még *igének* hangzott, sőt ígéretnak, oly erővel, a milyennel azóta már az ő szava soha se zenghet.

Micsoda út ettől a beszédétől az utolsóig! A mely a béke magasztalását szaválja ugyan, de a szent biztatása, hogy se sérteni, se bántani nem akar bennünket, abban csendül ki, hogy — háborút üzen nekünk. Ez már nem rejtelem. Ez a legszánalmasabb logikátlanosság. Ez bukás, nem is az ellenséggel, hanem a saját szavával szemben, a melyek nem engedelmeknek többé neki, mikor használni akarja őket, hogy visszaéljen velük. Különválnak tőle, szembe helyezkednek vele és semmit se mondanak hangosabban, mint a saját értetlenségüket annak a szájában, a ki egy merőben ellentétes szándék vasszekeréből akarta őket fogni. Ez már beszédnek se mestermunka egyszerűen, mert ezekkel a szavakkal azt mondani, a mit Wilson üzent, nem lehet.

Az a hiúsága Wilsonnak, hogy magasztos szerepe legyen a világtörténelemben, megbukott éppen azért, mert csak hiúság volt és szerepnek fogalmaztatott. Már csak félelmetes lehet, mint ellenség és nem áldott, mint megváltó. Onnan idáig az út lefelé vezet. Anyai a háború számára, mint a mennyi lehetett volna egykoron a béke számára, semmiképpen se lehet. De kevesebb annál, mint a maga hiúsága képzeli és védettjei ijedt reménykedése magasztalja: igen. Az egész világ már nem csalódhatik benne: csak a czimborái, a kik beléje kapaszkodnak. Már nem apostol, csak szalmaszál. Szöllősi Zs.

ZÁDOR ISTVÁN HADIFESTŐ RAJZOLGAT OLASZORSZÁGBAN. (Pordenone főtérén.)

ELVESZETT VÖLEGÉNY.

Elbeszélés. — Irta Berkes Imre.

Az udvar mélyén hosszúka, fehérre meszelt ház áll keresztben, itt laktak Lankások. A ház mögött s a keskeny, sáros út mentén, a mely a kertbe vezetett, mindenféle piszok halmozódott össze, megfakult rongyok, értéktelen pléh- és vasdarabok, redves esonatok, mert a házban egy ószeres is lakott és ennek itt volt a raktára. Az udvar is tele volt a raktár elhullajtott tárgyival s bizony, hosszú hónapokon át senkinek sem jutott eszébe, hogy ezeket eltakarítsa. A Lankás-lányoknak sem, ámbár ők megtehették volna, mert a beszédük szerint kényesek és pipeskedők voltak s ha véletlenül tudták, hogy valami ifjú ember-féle vetődik hozzájuk, órákig csinostogatták magukat a tükrök előtt.

Aznap, a mikor Radóczy elindult hazulról, hogy örökre elbúcsúzzék a Lankás-kisasszonyoktól, nyirkos, őszi nap volt. Csendesen esett az eső, az ég egészsűrű takaró alá rejtőzött, az utakat porhanyó sár lepte el. Kicsiny szekér vitte Radóczyt, a ki egészen belesüppedt az ülésebe s csak tömpe orrával szimatolta, esik-e még. Egész úton alig szólt valamit a kocsihoz, délben beért a városba, megszállt a «Báránya»-ban, a hol a falusi kisbirtokosok, lókupeczek és gazdászok szokták elherdálni szabad idejüket. Kibújt az ázott bundából, ekkor látszott, hogy alacsony termetű legényke, az arra alatt alig serked a bajusz s a világoskék szeme egészen gyermekszem. Fölment a szobájába, forralt bort ivott, aztán úgy, a hogy volt, rádőlt az ágyra, nyitott szemmel álmodozott, de gondolatai csak a plafon rosszul mázolt virágai körül röpködtek. Másra szerett volna gondolni, de a plafon miatt — mintha ránehezedett volna az agyára — nem jutott eszébe semmi sem.

Három óra körül gyalog elindult Lankásokhoz. A mikor befordult az udvarra, látta, hogy itt még nagyobb a sár, mint az országúton. Bosszankodott, mereven nézett befelé, aztán nadrágját kissé férfiatlanul emelgetve, elindult.

— Jön, — mondták odabent. Az alatt a néhány perc alatt, a míg Radóczy átlépte az udvaron, ideges kapkodás dult benn a házban. Ella, a legidősebb, még a frizuráján talált igazítani valót, Katalin, a ki sápadt és szótalan teremtés volt, most pirosan bámult maga elé és a diván párnáját simította egyenesre. Sári pedig a cseléddel kezdett pörlekedni, hogy a mosogatással még mindig nem készült el. De mindhármán arra gondoltak, hogy legjobb volna az apjukat eltuszkolni hazulról. Az öreg lusta naplopó volt, már régesrég a lányai tartották el és ezért minden szidást, korholást szívesen zsebre vágott.

— Menjen a kávéházba! — mondták az apjuknak.

— Egészen telefűstől a lakást, — panaszkodott Sári.

— Öreg embernek mozogni kell, — tanácsolták neki nem éppen szeliden.

Lankás fölállt, szólanul rázta meg a vállát s indult kifelé. Radóczy megbillentette a kalapját, maga is örült, hogy az öreget távozáson érte.

— Meddig marad? — kérdezte Lankás.

— Ötkor indulok, — mondta a látogató.

— Úgy? — dörmögte az öreg s nekivágott az udvarnak.

Ő benn feketekávéval traktálták, Radóczy a diványon ült, a kis csészét ügyesen tartotta a kezében. Kihörpintette a kávé, Sári elvette tőle a csészét és mosolygós szemével végigsimította:

— Akar még? — kérdezte.

— Köszönöm, — hártotta el Radóczy.

Aztán az esőről kezdtek beszélni, ennek kapcsán az ifjúságról, végül, mint rendesen, most is a szerelemről. Nagyokat nevettek a huszonkétéves ifjú ötlein, sóváran szívták magukba minden szavát, közben féltékenyen, fázva sandítottak egymásra. Ella huszonöt éves érettségével és komolyságával, Sári a heveségével, Katalin a merengő lelkével próbálta puhíthatni a fiatal ember szívét. Azután bujócskát játszottak, utána szemekötődött, végül leültek kártyázni.

Kártyázás közben mondta Radóczy:

— Ma nem maradok itt vacsorára. És ezt valahogy akaratlanul olyan hidegen mondta, hogy a Lankás-lányok fehér ujjai közül hirtelen kipottyantak a kártyák. Radóczy a maga kártyáit az asztalon egymás mellé rakogatta, egy darabig babrált velük, majd sietős hangon kérdezte:

— Na, nem kártyázunk?

— Ha nem marad itt... — kezdte Sári, de nem tudta folytatni, mert Ella felugrott, megragadta a fiatal ember barna kezét s rimánkodva esdekelt:

— Mondja, mit jelent ez? — Mit jelent ez?

— Semmit, — mondta halkán Radóczy s arra a sok téli estére gondolt, a melyeket itt vacsorázott át Lankásoknál. Jóízű bort ittak ilyenkor és kigyult fantáziával beszélgettek a jövőről. Némelykor egy-egy tréfás csókot is váltottak ügytélkészen, ennek azonban ő semmi jelentőségét sem tulajdonított. Talán a lányok sem... Vagy igen?... Hosszú esteken mit is csinálhatna az ember jobbat a csókolódzásnál? Az öreg Lankás félszemével pisloggatott a diványsarkában s a világról sem vette volna észre, hogy egy-egy apró kacsó a kelle-ténél tovább pihen egy erős férfikéz mélyén.

Most Radóczy egészen elkomorodott. Már nem a kártyáit rakogatta, a lányok frizuráját hasonlítgatta össze. Mind a három tetszett neki, a rebbenő szemük, a vékonyka termetük s a palástolatlan igyekeztük, a melylyel tartóztatni próbálták. De aztán eszébe jutott az apja, az apja után Virág Klárka, a ki a szomszéd kastélyban lakik s a kivel holnap... én leszek az eljegyzése. Azért gondolt az apjára, mert tőle félt s azért Klárkára, mert őt meg szerette.

— Hát akkor menjen, — mondta csak úgy odavetve Ella s hátat fordított neki. — Tudom, hogy el se jön többet.

— István, — rebegte Katalin.

— Maradjon még, — invitálta a legkisebb.

Valami fájdalom szorongatta belül. Felállt, kifejeztelenül hallgatta a lányok unszolásait. A várostól kell búcsút vennie s a várost a Lankás-lányok miatt szerette. Az ő hangjuk, az ő szavaik, magas sarkuk hangos kopogása, vidám beszédük töltötte be az egész várost, ha ő a pusztáról ideközcogott. De most a pusztára a szebbik, mert arra jár fehér ruháskájában Klárka. Klárka egymagában. És a Lankások hármán vannak. Milyen könnyű Klárkát szeretni! És milyen nehéz a Lankások közül választani. Ellának kék a szeme, Sárié sötéte ragyog, Kataliné zöldesen fénylik... Klárié dióbarna. Csak egyszerűen dióbarna. Semmi más árnyalata nincs. Barna, mint a dió.

— Elveszem a Virág Klárit, — mondta Radóczy, — bocsássanak meg, elveszem... Az arca vörvörös volt és a két szemében szerelem csillámlott. A keze, a hogy búcsúra nyújtotta, mintha remegett volna s a térde is megingott. De az ajkán erős elhatározás látszott... Isten velük, — tette hozzá. — Csak azért jöttem ma be, hogy ezt megmondjam. Azért maradjunk jópajtasok...

— István, ez nem igaz, nem hiszem — süvöltötte Ella. — Engem szeretsz...

— Engem, — mondta Katalin.

— És mi jut nekem? — siránkozott Sári.

Radóczy köszönt s már künn is volt az udvaron. Őt óra lehetett, az eső sűrűn szitált, majdnem bokáig gázolt a sárban, a raktár felől rossz szagot sodort feléje a párás levegő, egyenesen kifelé tartott, kemény nyakát meg nem fordította volna. Benn könnyes szemmel álltak a lányok, a homlokukat az ablaküvegnek szorították, úgy néztek sóvárogva utána. Nem szóltak semmit, mindhármán várták, hogy még egyszer visszafordul, de a mikor lágyan elhajló alakját elfőtte a szomszédos ház, hangos zokogással siratták hármójuk elveszett völegényét.

A BRESZT-LITOVSKI VÁR. — Zádor István rajza.

AMBRUS ZOLTÁN FELESÉGÉVEL.

MAGYAR ÍRÓK OTTHONUKBAN.

AMBRUS ZOLTÁN.

Mikor ez év tavaszán kitudódott, hogy a Nemzeti Színház új igazgatója Ambrus Zoltán lett, mindenki örült neki. Bonyos elégtételt láttunk mindnyájan abban, hogy egy kitűnő író, a ki — úgy éreztük — eddigi élete pályáján nem részesült a sorsnak minden oly kedvezéseiben, melyre rászolgált volna, most vegre hozzá méltó pozícióba került, meglepett örömmel konstataáltuk, hogy most az egyszer minden mellétekintet és az ügy érdekétől idegen befolyás nélkül, csakugyan a leginkább irra való emberrel töltöttek be egy fontos közállást, mindenekeltt pedig Ambrus Zoltánban éreztük minden biztosságát annak, hogy a Nem-

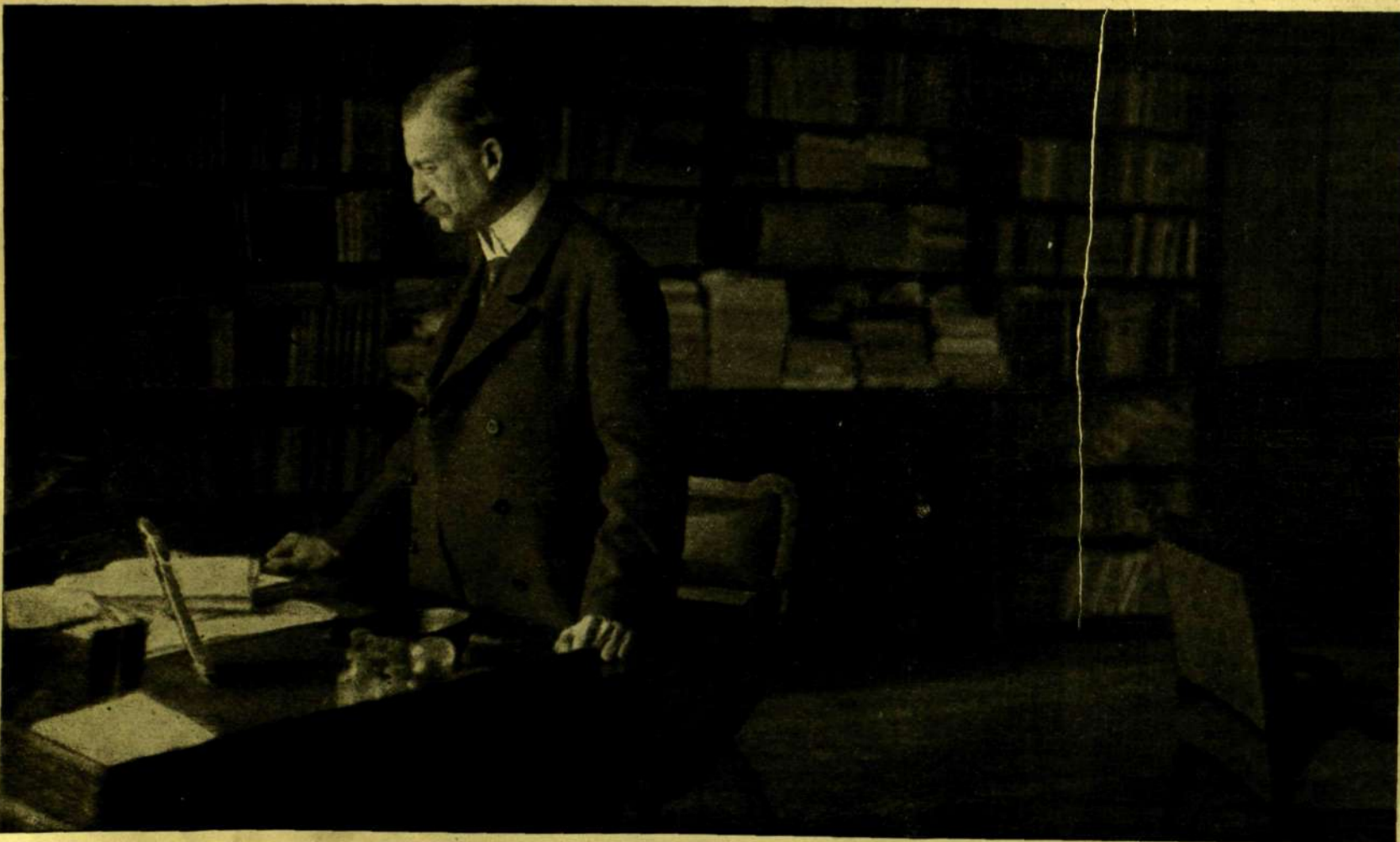
zeti Színház végre jó kezekbe került s vezetése alatt a virágzás új korszakába lép.

Negyedik hónapja dolgozik Ambrus, mint a színház igazgatója s máris el lehet mondani, hogy a várakozások mind beváltak. Mindenki észrevette, hogy a sejtő, a mely hosszú idő óta megszokta, hogy bizonyos ingerült hangon beszéljen a Nemzeti Színházról, most egyszer megváltoztatta a hangját: minden egyes esetben az elragadtatás szólal meg a színház eseményeiről szóló kritikákban. A közönség pedig nemcsak tömegesen tódul a színházba — ma mindenhová tömegesen tódulnak az emberek, a hol látnivalóért pénzt lehet adni — hanem valóban gyönyörködik is, mindig a kielégültség érzésével távozik. S mindenütt, a hol a Nemzeti Színházról beszélnek, eszébe jutva monadják: ugyanazok a színészek, ugyanazok a ren-

dezők, még ugyanazok az írók is — és a színház mégis egészen más, mint azelőtt volt, frissebb, művészebb, lendültebb, több a kultúrája. Hogy lehetséges ez? Honnan ez az új levegő?

Nem lehet másképp gondolni: Ambrus Zoltán hozta ezt az új levegőt, — egyszerűen az hozta ezt a változást, hogy az úgy olyan ember kezebe került, a ki ért is hozzá, lélek is van benne és akarat is annak a lehető legjobb megvalósítására, a mit rábíztak. Ebben van mind az intézménynél egy igazán odaváló ember nagy fontossága: felig-meddig vagy egyáltalán nem odaváló ember keze alatt a kitűnő munkatársak is elhanyagolják magukat, csügged az ambíciójuk s az egész intézmény hervadni kezd, mint a virág a nem nekivaló klímában. Az igaz ember a maga helyén már meglévő ottléttel is levegőváltást hoz és felfrissíti a hervatag virágot. Az intézményeknek is megvan a maguk pszichológiája s ennek egyik alapvetéle a vezető emberből áradó személyi hatás döntő fontossága. A vezető szuggesztiója áthat minden egyes munkatársára s valamennyinek felkukzódik a képessége. A Nemzeti Színház is így frissült fel Ambrus vezetése alatt, napról-napra látni lehet, mennyire több kedvvel végzi ott munkáját mindenki. E mellett a vezetésnek érdekes és sikerült ötletei is vannak. Ilyen például *Rózsahígyi* szerepeltetése Molnár Ferencz új darabjának főszerepében, a mivel szinte új színészt kapott a színház. Eddig senkinek sem jutott eszébe, hogy ez a kitűnő színész egyebet is tud, mint azt az egy-két minduntalan megisméltető típust, a melyet eddig játszottak vele, nem is számítva róla, hogy milyen széles színészi skálája van. A rendezés színvonala pedig határozottan emelkedett az új igazgatás alatt. Finomabb, ötletesebb és művészebb lett, erősebben összefogja a darabot s nem engedti szétbomlani többé-kevésbé önálló érvényesülésre törekvő szerepek mozaikjává.

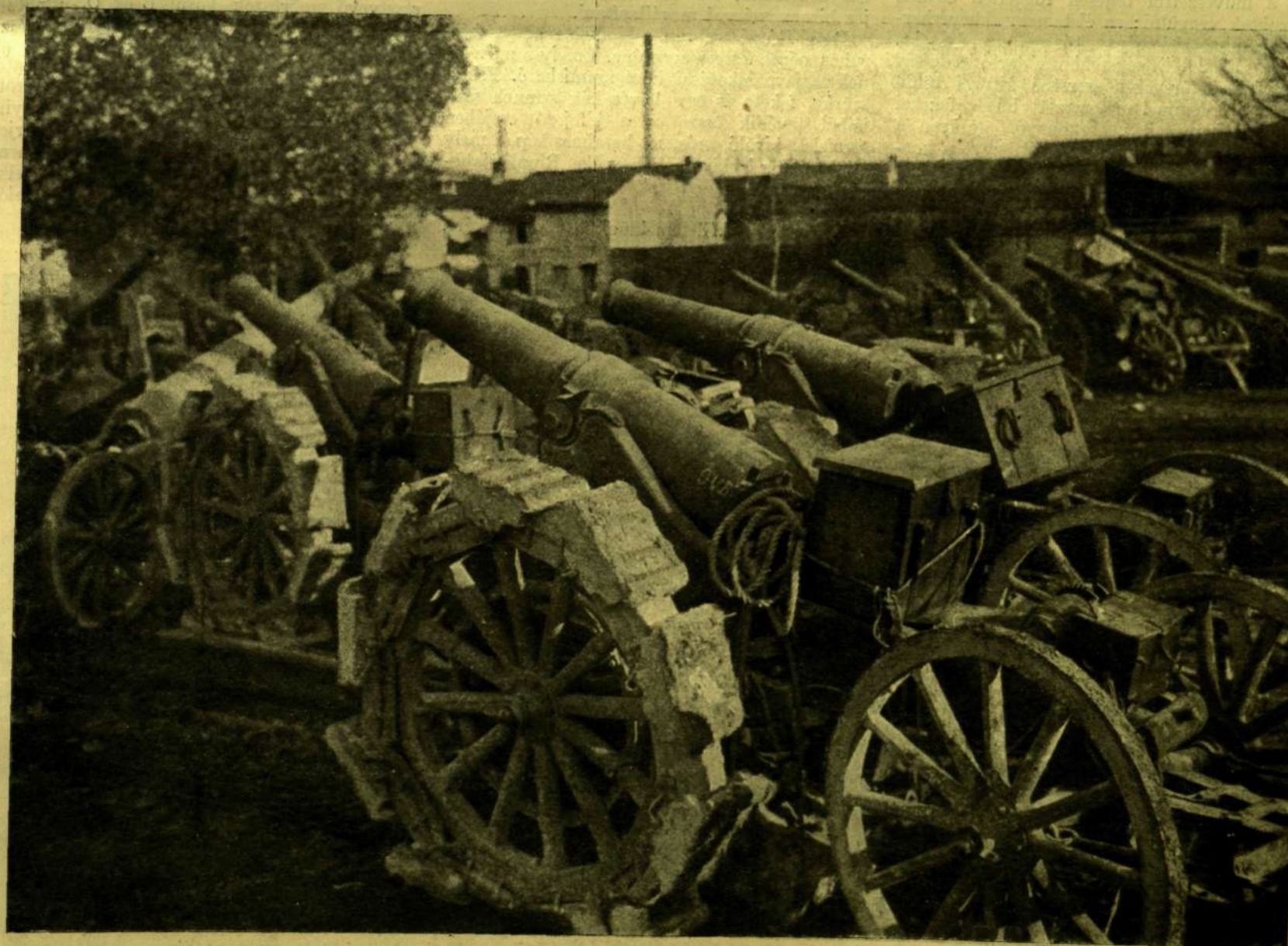
Működésben Ambrusnak az a tulajdonsága érvényesül, a mely mint író és mint embert is legjobban jellemzi: az előkező kultúra. Nem a szokott értelenben vett műveltséget értjük ez alatt, az ismeretek bizonyos tömegét, hanem a gondolkodásnak, az életnek, az ízlésnek azt a magasabbrendű voltát, az egész személyiségnek azt a magas színvonalát, a mely az ember minden cselekvésében és minden szavában nyilvánul. Ez a kultúra emeli Ambrus írásait mai irodalmunk legmagasabb színvonalára s ezzel emelte a Nemzeti Színházat is eddigi színvonala fölé.

AMBRUS ZOLTÁN DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN.

SAN GIOVANNI ROMAJ A HERMADA TÖVÉBEN.

75 MMS-es ITALIÁNORSZÁGI ÖSSZESÍTŐ ÁGYÚK A TAGLIAMENTÓNÁL.

Keményffy Jenő: Sárga szalon.

AZ 'ÚJ MŰVÉSZCSOPORT' ELSŐ KIÁLLÍTÁSA.

Új művészeti alakulások elé mindig nagy érdeklődéssel néz a közönség, melyet tapasztalatai megtanítottak arra, hogy efféle változásoktól számítsa a magyar képzőművészet legtöbb jelentékeny megújítását. Az ilyen szövetelek a festészet tárgyi köreinek vagy kifejezési módjainak valami programszerű változásaival szoktak járni, a mely köré rendszerint olyan fiatal művészek csoportosulnak, a kik a rendelkezésükre álló eddigi művészeti egyesülések keretében éppen vágyaiknak újszerűsége folytán nem tudnak jól érvényesülni. De a művészeti politika e harczaiba rendszerint a művészettől teljesen független elemek is szoktak vegyülni: az élet nagy kenyérharcának mindenféle olyan tünete, a melylyel a magát sokkal tehetségesebbnek tartó fiatalság az elvénhedt öregeket szeretné kitérni több-kevesebb érdemmel megszerzett hűs fizekai mellől. E harcnak pedig nagyon gyakran a közönség szokta meginni a levét, mert a konzervatívok és a forradalmárok csoportjában egyaránt nagy azoknak a lenhangosabb küzdőknek száma, a kik az általuk buzgón támogatott harc subája alatt lopják be a kiállítá-

sokra művészeti iparkodásaik gyatra eredményeit.

Épen ezért a maga nemében teljesen újszerű az az alakulás, mely 'Új művészcsoport' cím alatt szervezkedett. Törekvéseit igen röviden akként lehet összefoglalni, hogy nem akar egyebet, mint csakis elismert művészek jó képeit kiállítani, a nélkül, hogy ezenkívül bárminemű egyéb művészeti programra esketné fel tagjait. Ez első pillanatra szembeszökő, ha rámutatunk arra, hogy e kiállításon oly heterogén festési módokat képviselő piktorok szerepelnek egymás mellett, mint Szinyei-Merse Pál és Boruth Andor, a kik épen csak abban a leglényegesebb momentumban egyeznek meg egymással, hogy mindketten kitűnő képeket festenek.

Ennek a kiváló iránynak megteremtője nálunk az Ernst-múzeum volt és mi nem mulasztottuk el egy ízben sem, hogy rá ne mutassunk nagy előnyeire. És valóban e kiállításon alig, de alig akad olyan résztvevő, vagy olyan kép, melyet jobb szeretnénk nem látni. De mivel ilyen ezuttal éppen legkiválóbb festőink dolgai között is akad, hagyjuk a gánccsokodást, mely ne zavarja nagy örömlünket, hogy ebben az egyesülésben legjava festőink egy részének sikerült megalósítania az 'odi profanum vulgus et arceus' elvét.

Szinyei-Merse Pálnak képei a kiváló művészek azt a festési módját mutatják, a melylyel a Vénasszonyok nyarában lépett a közönség elé. A természet ezernyi változatoságú színpompájának derült és mohó realizmussal való utánzása ez, mely csak annyiban stilizál egy kissé, hogy a napsütés hatásait a megszokottnál is erőteljesebben ábrázolja. Épen ezért egy érdekes különlegesség rejlik mögötte, mert a legtöbb magas kort megérvő művész el szokta veszíteni a közvetlen érzékelés frissességét, a melyért rendszerint valami hatalmas stilizálással kárpótol. Vajjon ezt a kései és néhol a színezésben sablonossá vált módját, vagy pedig a régebbi időnek jóval több teremtő erővel megfestett alkotásait fogja-e a jövő nagyrabecsülni, ezt ma még nehéz volna teljes bizonyossággal megállapítani.

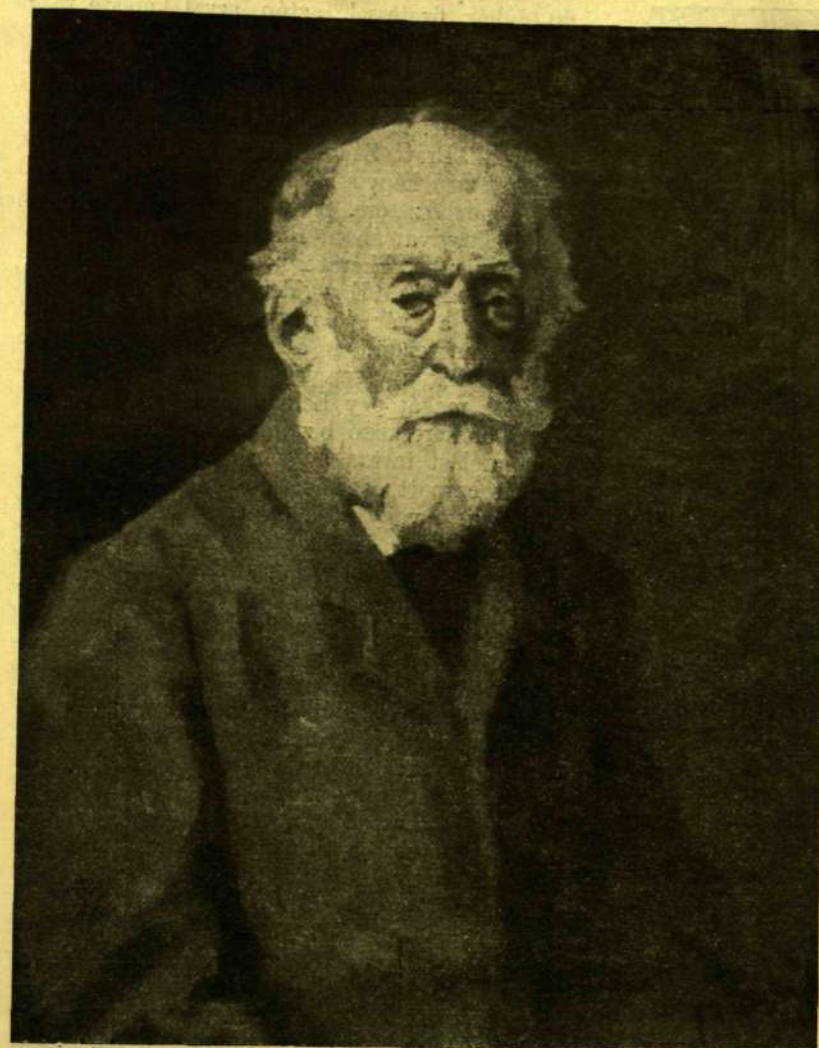
Rippl-Rónainak van e kiállításon egy fehérruhás nőről festett arcképe, a mely a művészek legjava alkotásai közé számítható. Fehér, szürke, fekete és egy kevés kék színnek skáláiból tevődik össze ez a kifejező erejében szerfelett kiváló, erős, sőt hatalmas kép, a mely alighanem a legkiválóbb terméke Rippl újabbkori, a körvonalakat feketével körülárnyékoló irányának.

Nagyon ki kell emelnünk [Glatz Oszkárt,

Rippl-Rónai József: Bányay E. Zorka arcképe.

a kinek a van Eyckek korára emlékeztető rajongó elmélyedéssel és e mellett mégis kiváló komponáló erővel festett arcképei és kis figurális képei semmivel sem maradnak el a Képzőművészeti Társulat kiállításán látható pompás képeitől. Itt is meglepetésszerűen hat báró Hatvany Ferencz tehetségének lehiggadása és megizmosodása. Mint régi jóbarátunkat, nagy örömmel üdvözölhetjük a ritkán látható Boruth Andort, a kinek Semsey Andorról festett arcképe megállásra fogja kényszeríteni a legtöbb látogatót. De a többiek is, Keményffy Jenő, Pentelei Molnár János, Wágner Géza, Kunwald Cézár, S. Lányi Lajos és a mindinkább feltűnő Bró M. Hály, a friss megújításokra könnyen hajló Bosznay István, végül Zádor István egyaránt törekednek tehetségük legjavát adni, a mit ép oly joggal állíthatunk a kiállításon résztvevő szobrászok közül Beck Ö. Fülöpről és Gárdos Aladárról is. Vedres Márknak kisméretű és nem nagy igényű szobrocskáját, ha hozzámérjük ahhoz a kevés megértést mutató nekrológhoz, a melyet nemrégiben a Rodinról, a legnagyobbak egyikéről írt, könnyen nyilvánvaló lesz előttünk, hogy ily szűkös terjedelmű művészeti törekvések képviselője nem is érheti meg azt a hasonlíthatatlan lelki tartalmat, a mely Rodin művészetében valóságos ösvilági erőt testesít meg.

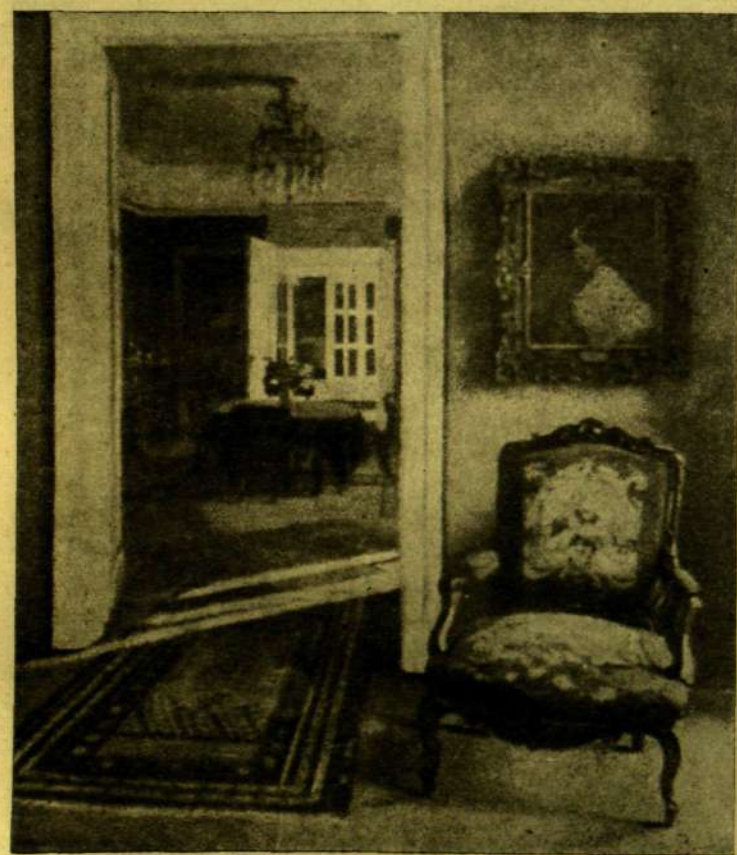
Boruth Andor: Semsey Andor arcképe.

Glatz Oszkár: Margit.

Szinyei Merse Pál: Szép idő.

Zádor István: Interieur.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: A dáni park télen.

AZ OLASZOKTÓL ELFOGLALT PÁNCZÉLŰTEG A HÓBAN.

A DOLLÁRKIRÁLYSÁGOK TÖRTÉNETE.

AZ ELSŐ ASTORTÓL CARNEGIE ANDRÁSIG.

Elmondja BALLA MIHÁLY.

A Gouldok százmilliói. (Folytatás.)

Myers kérelhetetlen bírja az amerikai nagy vagyonok urainak. Bámulatos munkaerővel hordva össze és rendezve a dollárkirályságok történetének anyagát, az erősen hívők biztosságával állapítja meg hőseinek erkölcsi értékét is. Ítélete szigorú, bár néha szertelen. Habozás nélkül süti reájuk a csalás, lopás bélyegét s vádolja nyíltan parlamentek és közhatalóságok rendszeres megvesztegetésével gazdagok és hatalmak teljében álló családok tagjait: a vagyonalapítókat s elhaltakat ép úgy, mint most élő utódait. A holtakkal szemben a régi mondást tartja kötelezőnek: *de mortuis nil, nisi bene.* (A mit rendszerint rosszul értelmeznek, azt tartván, hogy a holtakról vagy jót mondjunk, vagy semmit — holott a klasszikus rendszabály szerint értelme ez: a holtakról vagy semmit, vagy jót, vagyis: a valóságnak megfelelően.) A könyv a példányok százezreibe terjedt el az egész világon s legtöbb olvasója természetesen az Egyesült-Államokban van. De nincs talán senki az egész Unióban, a ki azt állítaná vele szemben, hogy a százmillió dollár vagyonokhoz nem tapad szenny és gazság s hogy az amerikai parlamentek nem megvesztegethetők. A washingtoni kongresszus, mely a világ bírájának állítsza ki magát akárhányszor, maga sem illetetlen ettől a szennytől, tanunk reá Myers, az amerikai erkölcsök történetője.

A Gould-vagyon, melynek eredetéről és gyors megnövekedéséről szólnak az itt következő fejezetek, azok közé tartozik még az Egyesült-Államokban is, melyekhez talán a legtöbb gyalázat és becstelenség tapad. Az olvasónak már lehet némi fogalma az eddig elmondottakból, hogy a dollárkirályságok megalapítói más törvények alapján álltak, mint a melyeket a világ erkölcsi törvényeiként tisztel. Kőszívű, kérelhetetlen akaratú emberek voltak, kik nem sajnálták, hanem nyomorulttá tették s kifosztották a szegény indiánokat, kiket nem szomorított meg a nymortanyáikon silylő szegények sorsa, a vagyontukból kifogatott családok átkai, kik minden erkölcsi aggály nélkül fordították javukra a megvásárolható hatóságok és parlamentek romlottóságát, aranyesőt teremtettek maguknak, mint most mondanák, a polgárháború vérzivatarából, habozás nélkül gázoltak le virágzó vállalatokat, hogy romjaikon még jobban gazdagodhassanak, minden pillanatban készek voltak tönkretenni saját osztályososaikat is, mihelyt elég erőnek érezték magukat s pillanatnyilag elég gyöngének őket. Megtették mindent,

egy nagyszabású tervet követve, melynek czélpontjánál saját nagyságuk állt. De a vagyonszerzésnek ezek a sokaktól rettegett, gyűlölt és bántott hősök még mindig igyekeztek megmenteni valamely látszatot s vigyáztak, hogy a szenny, mely elkerülhetetlenül együtt járt mindezzel, ne közvetlenül az ő kezüket mocskolja be.

Jay Gould, a nevével híressé vált sokszázmillió vagyon megalapítója, felszabadította magát az ál-erkölcsnek minden feszélyező nyűgétől. A milliók szerzésének az a módszere, mely az ő nevéhez fűződik, nem irtózik az egyéni becselenségtől sem. A bírák, hatóságok és parlamentek megvesztegetésén túl — a mit amerikai hagyományokhoz képest ép oly büntetlenül gyakorolhatott, mint régi példaképei — nem egyszer közvetlen összekötő-be kerül a törvények büntető határozataival, menekülni kénytelen, vagy börtönbe kerül. De példátlan, majdnem lángeszű leleményével s minden erkölcsöt lenéző elvetemültségével túleszi magát a nehézségeken s tizenöt év alatt halmazza fel — ép úgy s körülbelül abban az időben is, mint az első Astor — óriási vagyonát.

Jay Gould a közelmúlt idők embere. Atyja a most élő Gould-nemzedéknek. Hogy mily óriási hatalom egyesül e családban, kitűnik abból az egy adatból is, hogy több, mint 18,000 mérföld hosszúságú vasútvonal ellenőrzését tartja kezében. E vonal értékét együttvéve több, mint egy milliárd dollár, vagyis öt milliárd korona értékű részvény és kötvény képviseli. A Gould-család befolyása sok százmilliónyi vagyon, részvényei, kötvényei, birtokai és messzire szétágazó érdekltségei révén közvetlenül vagy közvetve kiterjed az Egyesült-Államok, Mexikó és más országok minden emberlaktá részére.

Jay Gould ifjúsága.

Az apja farmer volt New-York állam Delaware kerületében, s Jay Gould 1896-ban született. Nagyon szegény kis fiú volt s meztelán őrizte a mezőn apjának teheneit. Még negyven év múlva is reszkét hangon említette az Egyesült-Államok szenátusának egyik vizsgálóbizottsága előtt, mily rémes szegénységben élt, hogyan vértette meg a tövis pyöngö lábát. Írtózott ez emléktől: a szegénység emléktől.

Az apjának nem állt módjában, hogy iskolába küldje s a kis Jay beállt egy patkókovácsokhoz és dolgozott nála, hogy iskolába járhasson. Tizenöt éves korában felvitte a kereskedősegédségig. Munkában állt reggel hat-tól este tízig s három óráig esztendőn át kelt fel mindennap reggel három órákor és mathézist tanult. Mindezt azért, mert borzadtott a szegénységtől és szabadulni akart tőle.

Ő maga beszéli, hogy félig még gyermekül egy térképező mérnök szolgálatába állt havi 20 dollár fizetéssel, aztán azzal kereste meg önállóan a kenyerét, hogy farmok határát szabályozta. Utóbb elkészítette Albany és Delaware térképét s e vállalkozásán 5000 dollárt keresett. Mikor emyire jutott, felcsapott tőrnak. Pratt Zádok newyorki kereskedő és kongresszusi képviselő 120,000 dollárt bcsátott rendelkezésére, hogy bórnyárat alapíthasson Pennsylvániában. Prattnek megtetszett a gyermekember akaratereje és ügyes, szeretetreméltó beszéde. E y ideig bcsát is benne, de mikor a gyár jövedelmcsözése késett, bizalma megrendült s alapos vizsgálatot követelt. Gould ügyesen elébevágott e lépésnek. Bevette magát egy Leupp nevű gazdag newyorki bórkereskedő bizalmába s mikor Pratt, rovacsolást tartva a gyár üzleti könyveiben, lármát csapott és követelte tőle, hogy vagy vegye meg, vagy adja el a vállalatot, Gould 60,000 dollárt kínált neki. Az alkut megkötötték s a pénz Leupp adta kezébe. E y idő múlva Leupp is bizalmatlanná vált s mint-hogy Gould nem nyugtathatta meg, a dolog tragikusan fordult: Leupp agyonlőtte magát. Gould huszonegy éves volt ekkor.

Három évvel utóbb — 1860-ban — mint newyorki bórkereskedőt látjuk viszont. Aztán egy ideig nem hallani hírért, míg a Pratt és Leupp kárán szerzett vagyonnal vasúti spekulációra nem adja magát. Leupp öngyilkosságának évében s a következő esztendőben összevásárolta első pénzen néhány bukott kis vasút részvényeit, lábra állította a tönkrement vállalatokat, az 1857-iki nagy pénzűnyi válság után pedig nyereségének egy részén megszerezte a Cleveland and Pittsburg-vasút részvényeinek többségét. Ezt megtartotta, míg a részvények árfolyama lényegesen fellendült, aztán eladta a vonalat a Pennsylvánia-vasúttársaságnak.

1867-ben már az Egyesült-Államok egyik legtöbbet emlegetett embere volt. A közhit nem ismert nála hidegvérűbb szarolót, megvesztegetőt és pénzügyi utonállót. S ha valaki megbélyegző és gyűlöletes jelzöt keresett, Jay Gould nevét említette. Már akkor s majdnem félszázadon át.

Közviszélet, gazdagság.

Gould félt a szegénységtől. Ez a negatív érzés eslekvő erővé alakult át benne s ez indította el pályáján. Ebben a tekintetben is korának gy rmeke volt. Látta, hogy az emberek mily kétségbeesett erőfeszítéseket tesznek, hogy megszabaduljanak a lenézett szegénységtől s gazdagságra, anyagi függetlenségre tegyenek szert. A legszembetűnőbb példák megtanították arra is, hogy a gazdagodás vágya nem ismer semmi erkölcsi aggályt a szabadságnak abban az országában, a melynek Északamerikai Egyesült-Államok a neve. Azok a parlamenti és kongresszusi vizsgálóbizottságok, melyk időről-időre fel szokták tánni az amerikai közélet minden szennyt (mindig olyankor, mikor a megvesztegetett kongresszus vagy törvényhozás a milliók temérdektségével gazdagított már egyeseket a köz rovására), elmondották neki, hogy család, lopás és megvesztegetés járta a főszerepet sok oly nagy vagyon megremtésében, melyre a pénzimádó amerikai nép a tisztelet egy nemével tekint. Látta, hogy némelyek milliókat szereznek oly orvosszerek gyártásával, melyek vagy értéktelenek, vagy veszedelmesek az egészségre. 100,000 dollárt költenek a híres Brandth-féle pilulák reklámjaira, melyekről utóbb kitűnik, hogy erősen ható méreg van bennük. Egy newyorki lovászfűből Philadelphia egyik leggazdagabb embere válik azon a révén, hogy megajándékozta a népet egy csodaszerrrel, melynek főalkatrésze higany és arzén.

Aztán látta, hogyan keletkeznek nagy dollárvagyonok a háborús időszakokban. Kereskedők és gyárosok a mexikói háború idején oly lábbelít szállítottak a hadseregnek, melyet a katonák felháborodva dobtak el. A polgárháborúban az északi államok legtekintélyesebb pénzbemberei milliókat szereztek, mondja Myers, a nemzeti szerencsétlenségből s a hadsereg vértől, mely az ő érdekeikért folyt. Tudta Gould a Vanderbilt-vagyon történetéből, hogyan szerzett milliókat az első Vanderbilt azzal, hogy

elkorhadtt, ócska hajókat sózott nagy pénzen az államra, hogy csapatokat szállítsanak rajtuk. Azoknak a sokat emlegetett parlamenti vizsgálóbizottságoknak egyike utóbb 25 millió dollárra teszi azt az összeget, melylyel csak ezen a révén lopták meg többet az államot. Gould tündöklő példaként láthatta a fegyverszállítók botrányát is. Hall-féle hasznavehetetlen, Európában kimustrált s a katonák épségét veszélyeztető karabélyokkal látták el a hadsereget, ugyancsak a polgárháború alatt Hartley Marcellus, egy multimillió vagyon megalapítója, Rockefeller násza, s Morgan Pierpont John, a híres hazafi is. A vasutak ötven százalékkal drágábban szállítottak az államnak, mint a magánembereknek. Ezek a család módon kizsárolt milliók, mondja jelentésében a parlamenti vizsgálóbizottsága (House Report 1861—62.) az Egyesült-Államok elszegényedett és kimerített állampénztárából kerültek ki, oly időben, mikor meg kellett feszítenie minden crejét és anyagi teljesítőképességét, hogy végigharcolhassa a háborút.

Gould huszonegy éves volt akkor s látta, hogyan szereznek vagyon sokan a köznyomorságból, hogyan vesztegetik meg a törvényhozó testületeket, hogy törvényeket alkossanak, melyek törvényessé tették a legvakmerőbb visszaélést is. Látta mindent s tanult belőle. De az idők során meggyőződött róla, hogy koránt sincs oly kedvező helyzetben, mint azok, kik a polgárháború idején szerzett milliókkal megszerezték maguknak még a közviszéletet is. Azoktól a szédelgésekről, melyek példaképei gazdagodtak meg, elterelték a figyelmet a nagy idők eseményei, a háborús előkészületek, a csaták, az izgalmak, s pedig olyan időben vitte végbe etetteit, mikor a semmi mással le nem kötött közfigyelem egészen feléje fordulhatott.

Gould megcsalja Vanderbiltot.

Harmazéves volt, mikor megtette az első lépést, mely a sokszoros milliomosok rendjébe vitte. Külséje, beszéde Myers, semmiképpen sem árulta el, hogy a világ egyik legvakmerőbb és legügyesebb pénzügyi martalóca lakozik benne. Körülbelül öt láb, hat hüvelyk magas, nyulánk természetű férfiú volt s rendkívül szerény, csendes modorú és szelid lelkű ember benyomását tette. Barna arcán sűrű fekete pofaszakalat viselt; sötét szúró és alattomos szeme, magas homloka volt. A szava halk, szelid és behelgő.

AZ ARANYESŐ FELÉBRESZTI AZ ALVÓ BÉKÉRT.

Jegyzünk hadikölcsönt!

Ez a harmincz éves fiatal ember került szembe a mult század hatvanas éveinek végén korának egyik leghatalmasabb pénzemberevel, az öreg Vanderbilt Kornéliusszal, s elmondottuk már, hogy Vanderbilt ennek a találkozásnak két millió dollárral és sok lelki izgalmal adta meg árát.

Az esetet nem kell bővebben ismertetnünk, bár az Erie-vasút története igen jellemző és tanulságos olvasmány volna kezdetűl fogva addig a fejezetéig, mikor Jay Gould kiragadta vezetését Vanderbilt kezéből. Tudjuk, hogy az öreg Vanderbilt is erőszakkal dobta ki az Erie-vasút igazgatóságából az addigi vezetőjét, Drew Dánielt, s tudjuk azt is, hogy utóbb mégis kegyeibe fogadta és visszahelyezte a vasút igazgatóságának élére, megmagyarázhatatlan gyöngeségből megengedve azt is, hogy maga mellé vhesse igazgatótársul két emberét: Jay Gouldot s az ifjabb Fisk Jamest.

Az új igazgatók nagy buzgalommal vetették magukat feladatukra, de első és legfőbb czéljuk mégis az volt, hogy minél biztosabban

lerázhassák magukról Vanderbilt ellenőrzését. Tervszerűen jártak el. Azzal az ürüggyel, hogy nagy javításokat akarnak végbevinni a sok évi rablogádzalkodással leromlott vasuton, temérdek új kötvényt bcsátottak ki. Ebből nagy mennyiséget tartottak meg maguknak biztosítékul azokért a kölcsönökért, melyeket állítólag ők maguk nyújtottak a vasútnak. Ezeket a kötvényeket aztán titokban részvényekké változtatták át s tudva, hogy Vanderbilt határtalanul vásárolja össze a vasút minden kapható részvényét (így akarva biztosítani a lehetőségét, hogy maga állapíthassa meg árfolyamukat), saját ügynökeik útján Vanderbiltnak adták el.

Vanderbilt, mikor reájött, hogy léprevitték, a legfelső bíróság egyik mindig rendelkezésére álló tagja, Barnard bíró által rendeltet adatot ki, mely az Erie-vasút igazgatóit megakadályozta abban, hogy újabb részvényeket bcsásanak ki, a kötvényeknek részvényévé való átváltoztatását pedig, mint csalárd műveletet, egyenesen tiltotta. Ezt a bírói rendelkezést New-Yorkban általánosán Vanderbilt győzelmének tekintették s az Erie-részvények árfolyama egyszerre felszökött harmincz százalékkal. Csak-hogy a három ezimóra készen volt az újabb eselvetéssel is. Látszólag meghajoltak Barnard rendelkezése előtt, de ugyanakkor eltűntek a társaság készletéből százezrek Erie-részvényt s a bírói rendelet megszegésével nyomban piacra is vetették. Vanderbilt ügynökei megint felvásárolták a kapható részvényeket, s mire a nap lealkonyult, az öreg pénzkirály határtalan aühére megállapíthatta, hogy 7 millió dollár erejéig rászédtek.

Másnap reggel megjelent Barnard bíró elfogató parancsa Drew, Gould és Fisk ellen. De azok még jókor neszét vették a dolognak s átmenekültek Jerseybe, hol Barnard hatalma már nem érhette őket utól, s magukkal vitték bankmányaikat is: Gould dollárocsin egy háló bankjegyet, 6 millió bírói értékben, két társa pedig egy-egy kizításkát részvényekkel és kötvényekkel telve. A szökevények mégis érezték helyzetük veszedelmét; bírói határozat csalásnak minősítette részvényeladásukat; azonkívül tudták, hogy abban a pillanatban, mikor lábukat New-York földjére teszik, menthetlenül letartóztatják őket.

S mit tettek szorultságukban? Megvesztegették a newyorki törvényhozást, kieszközölve így azt a már említett törvényt, mely törvényesítette csalárd részvényki bcsátásaikat. Közben

A CSAPATAINK ÁLTAL ELFOGLALT CIMA DI CAMPO LEONE NEVŰ ERŐDÍTÉS PÁNCZÉLTORNYAI.

BAROSS GÁBOR SZOBRA HÓLEPEL ALATT, DECEMBER 10-ÉN.

egy kis epizód is történt Goulddal. Mikor 500,000 dollárral ellátva, átrándult Albanyba, hogy szétosztogassa a pénzt a törvényhozók közt, felismerték és letartóztatták, de nagy biztosíték ellenében mégis szabadlábra helyezték. A többi már ment a maga rendjén, a mint Vanderbilt élettörténetében elbeszéltek. Gould megjelent a newyorki bíróság előtt s kieszközölte, hogy elhalasztották ügyének vég-tárgyalását. Aztán a newyorki parlament elfogadta a törvényt, mely megengedte neknek mondotta ki a család részvénykielcsátásokat, sora kerültek azok a pörök, melyeket Vanderbilt a polgári bíróságok előtt indított Gould és társai ellen, végzetül pedig Gould kicgyezett Vanderbilttal s két társával együtt visszatérhetett New-Yorkba.

Végeredményben tehát Gould mégis veszített az ügyben, mert az egészség értelmében kénytelen volt megtéríteni Vanderbilt 2 milliónyi veszteségét. De egy jó tanácsot mégis merített az esetből. Tudnillik azt, hogy nem elég megvesztegetni a városi hatóságokat és a parlamenteket: szükséges jóban lenni az amerikai bírakkal is.

Tűljár az angolok eszén.

Az Erie-vasút történetéhez tartozik, hogy Gould, mielőtt újra erősnék érezte magát, Fiskkel egyetértve, kibuktatta a vasút igazgatóságából Drew Dánielt. Nem volt többé szüksége az öreg s nyugodt lélekkel döntötte anyagi romlásába. Mikor ilyképen megszabadult régi büntársától, megtette magát az Erie-vasút elnökévé és ügyvezetőjévé, Fisket pedig alelnökévé és igazgatójává.

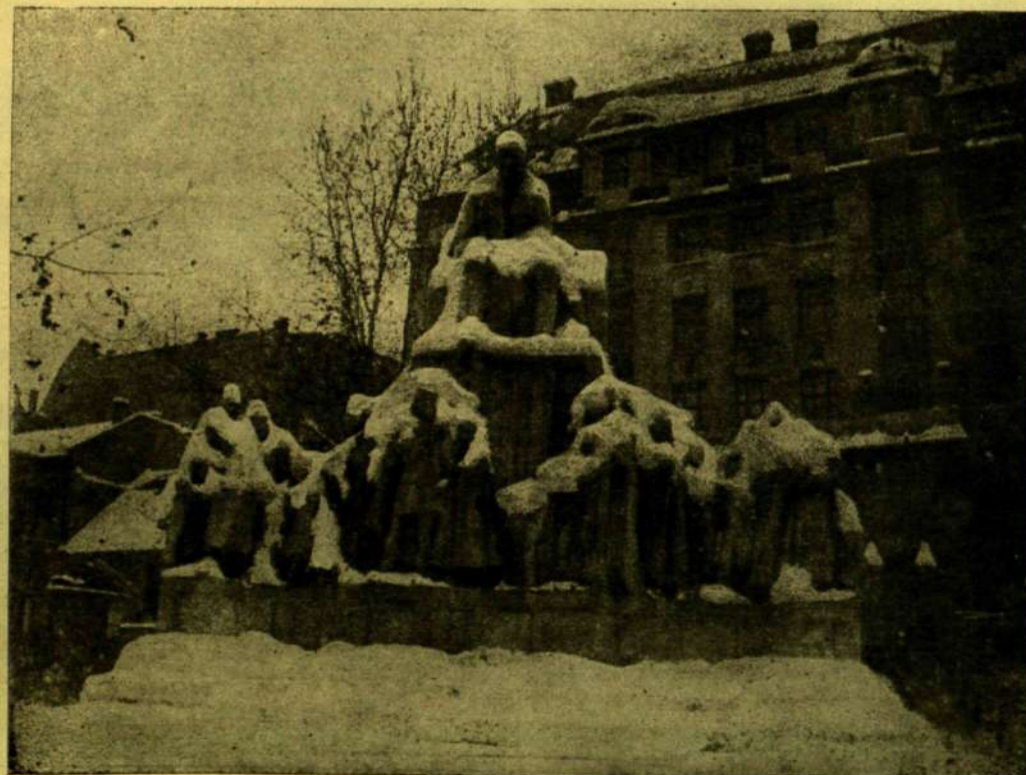
1868-tól 1872-ig mindössze két igazgatótársra segítségével 235,000 újabb Erie-részvényt bocsátott ki. Megtehette könnyen, mert időközben hatalmas segítőtársra tett szert Tweed személyében, kit viszonzásul bevett az Erie-vasút igazgatóságába. Most már rendelkezésre állt teljes hatalmával az egész Tweed-ring s biztosította ezzel befolyását New-York minden bírójára is, mert ezek minden üdvöket, előléptetéseket e hatalmas klikknek köszönhették. Megvásárolhatta most már Barnard bíró is, a ki Tweednek egyik engedelmesség eszköze volt. Mikor a vasút angol részvényesei, kik háborogtak Gould tevékenysége miatt, temérdek részvényük alapján új vezetőtséget követeltek a vasút számára, Barnard bíró megengedte, hogy az angol szavazatokat Gould és Fisk javára leadottnak számítsák be.

Az angolok ezután letettek arról a gondolatról, hogy a törvény segítségével folyamodjanak. Egyszerűen amerikai mód-szerhez folyamodtak s amerikai ügyvédek útján 800,000 dollárral megvesztegették Gould igazgatóit. Jól számítottak, mert az igazgatók nehezelték Gouldra, ki csak eszközeinek tekintette s a szákmányból soha sem részesítette őket. En-

nek következtében elfogadták az angol pénzt s megvesztegetők utasítása szerint váratlanul lemondtak hivatalukról. Mikor az angol részvényesek ezután maguk választottak új igazgatót, Gould a bíróságoknál kieszközölte e határozat felülgesztesét. De az angolok nem vették figyelembe ezt a dokumentumot s a Gould-ellenes párt 1872 márczius 11-én erőszakkal vette birtokába a társulat irodáit és üzleti könyveit.

Azt az összeget, melylyel Gould — egészen vagy legalább túlnyomórészen a maga javára — megkalkosította az Erie-vasút részvényeseit, legalább 12 millió dollárra tették. Ha képes lett volna csak valamennyire is megóvni hűségét a szövetségesei iránt, meg is tarthatta volna ezt a rengeteg összeget. De megsejtte vele az, hogy egy Smith Henry nevű embe-re, ki üzletlátszó a Smith, Gould és Martin tőzsdéi cégében, boszúból ellene elkövetett árulása után, átadta a cég üzleti könyveit a tiltakozó angol részvényesek jégi képviselőinek. Ezekből a könyvekől csakhamar kiderültek Gould visszaélései. Gouldot pörbe fogták, visszakövetelve tőle jogtalanul eltulajdonított 12 millió dollárt, azonkívül bünvádi eljárást is indítottak ellene s Gouldot letartóztatták és vád alá helyezték.

Úgy látszott, Gould pályájának vége. De az ügy csakhamar oly váratlanul fordult,

VÖRÖSMARTY BUDAPESTI SZOBRA HÓLEPEL ALATT DECEMBER 10-ÉN.

hogy az emberek nem tudták hova lenni a csodálkozásukban Gould furlangján és vakmerőségén. Mikor legnagyobb volt a baj s már mindenki elveszett embernek hitte, Gould arra a tervre vetette magát, hogy a 12 millió visszafizetését arra használja f.l, hogy spekuláció útján újabb milliókkal szerezze meg ellenfeleit; jól tudta, hogy mielőtt híre megy, hogy elszánta magát a visszafizetésre, a részvények ára nyomban felszökik s feltűzeli a vásárlókedvet. E tervéhez képest tehát összevásárolt annyi részvényt, a mennyit csak kaphatott. Akkor aztán közmegelepítésre tudtul adta, hogy megfizeti a kért kártalanítást. Óriási szenzáció támadt. Az Erie-részvények árfolyama egyszerre felszökött s Gould ügy-nökei nagy részvénytömegeket adtak el, óriási haszonnal Gould javára. A részvényesek hajlandónak nyilatkoztak elfogadni azt az ajánlatát, hogy lemond javukra az Erie-vasútról s értékpapírokat s Erie-részvényeket vásároltak össze 6 millió dollárnyi látszólagos értékben. Azzal akarták teljesíteni a fizetést. Ám a részvényeseknek, mikor visszavonták panaszaikat, hamar észre kellett venniük, hogy Gould rászedte őket. Az összegnek, melyet Gould átutalt nekik, csak 200,000 dollárnyi piaci értéke volt. (Folytatás következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az árnyékember. Felner-Dénes Pál új író, de csak mint magyar író. Mint most megjelent könyvének a végén olvassuk, németül már vagy nyolcz könyve jelent meg, aforizmák, regények, szindarabok s köztük több újulást is, sikert is aratott a német közönség előtt. Most, mintegy önkéntes szántatásból, visszatért hazájába és magyarul adta ki *Az árnyékember* című regényét. Jelentékeny tulajdonságokat hoz magával. Munkáján erősen érzik a mai német irodalom levegője, a mai németek szoktak így megfogni egy témát s a technika és motíválás módja is arra a regényformára emlékeztet, a melynek legújabb példája Kellermann *Alagútja*. Fantasztikus regényt írt abból a fajtából, melynek az angol Wells a legismertebb művelője s a melynek lényege az, hogy az író egy szofizmból, nem egészen komolyan vett gondolatból indul ki s ebből logikai vagy pszichológiai módon fejte le a következményeket, fantasztikus eseményt alakít ki. A kiinduló pont Felner-Dénes regényében az okkult indiai filozófia köréből való s körülbelül abban áll, hogy ha valakiben nincs elég akarat, hogy kifejlessze és értékesítse a benne rejlő géniusz, a legjobbként, akkor ez az én az árnyékában keres menedéket, elszakad tőle s az embernek akkor csak az érzés marad. Így jár a regény hőse, az óbudai küőnc hegedűkészítő fia, S-bók Henrik. Tele van genialitással, nagy művésze a zenének, gondolatai vannak, melyekkel jötevény lehetne az emberiségnek, nagyzerű találmányok ötletei forrnak benne, — de nincs akarata, semmi alkotás nem kerül ki kézen a keze közül, genialitása terméketlen marad. Az eszmék, melyek

A HÁBORÚ NAPJAI.

December 5. Az oroszokkal tovább folynak a tárgyalások Lipót bajor herceg vezérőrnagyánál. József főherceg hadseregvezetőjénél és Mackensen hadseregtörzénél a fegyverszünetre vonatkozó tárgyalások a román csapatokra is kiterjeszkedtek. A nyugati harczeretben több helyütt tüzéségi tűz és kisebb harcok. Az olasz harczeretén Conrad tábornagy csapatai elfoglaltak néhány magaslati állást.

December 6. December 5-én irásbelileg az összes arcvonalakra szóló fegyverszünetet kötöttünk az orosz legfőbb hadvezetővel kiküldöttével tíz napra, mely idő arra szolgál, hogy a fegyverszünetre vonatkozó tárgyalásokat befejezzék. A különböző küldöttség tagjainak egy része visszatért hazájába, hogy szóbeli jelentést tegyen az eddigi eredményekről. A bizottságok folytatják üléseiket. A nyugati harczeretben Moevrestől délre és délnyugatra a németek rohammal elfoglaltak angol árkokat és mélyen a Bapaumeből Cambraiba vezető országúton túli területre törtek be. Az ellenség kiűrtette a Moevures és Marcoing közötti legelső állásokat és Felsiquerestől keletre és északra eső magaslatokra vonult vissza. A nyomon követett üldözésben a németek Graincourt, Anneux, Cantaing, Noyelles falvakat és a Marcoingtól északra eső erős magaslatokat elfoglalták. Vonalaikat 10 km. szélességben 4 km. mélységre előretoltuk. Az ellenség visszavonulásakor a helységeket felgyújtotta és szétrombolta. A Cambrai-ütközésekben ejtett angol foglyok száma több mint 9000-re, az ágyúké 148-ra, a gépjegyeké 716-ra emelkedett. Az orosz harczeretben az olaszok a Hétközsg fensikján súlyos veszteséget szenvedtek. Conrad tábornagy csapatai 4-én reggel támadásra törtek elő a Meletta-terület magaslati állásai ellen, a hol a legzavosabban vezetett védelmet hatalmas védőerővel támogatták, a magas hó és szigorú hideg is megnehezítette az előretűtést. A támadók hősiessége azonban minden ellenhatást leküzdött. Tegnapelőtt reggel elesett a Monte Badeleche és a Monte Tondarecar. Délben a 8. sz. császárlövészere a Monte Miellán állott. Estefelé átkaroló támadásunkkal megtörtük az olaszok ellenállását a Meletán. A Valstagnából feltörekvő olasz erősítéseket a Brentától keletre álló őrteink oldaltűz alá fogták, Tegnap reggel az ellenség elvesztette a Monte Zomót és a fozai hátrább fekvő támaszállást. Délután 2 órakor a Monte Castelgomberto bátor olasz megszálló csa-

ból az ellenséges államférfiak nyilatkozatait elemezve és röviden pregnánsan foglalja össze véleményét a fő vitás pontokról, Elzász-Lotharingürről, a balkáni kérdéssről, a demokrácia jelszaváról, mindig hangsúlyozva, hogy mi védelmi háborút folytatunk, tehát mi elértük háborús céljainkat, a mint ez a védekezésünk sikerrel járt, ezért mi beszélhetünk a békéről a nélkül, hogy ezzel a győngeség jelét adnók, de figyelmet arra is, hogy békeszeretünknek a legnagyobb óvatossággal és gondallal kell nyilvánulni, nehogy a gyengeség jelének vélhessék. A rópirat második része gróf Czernin külügyminiszternek Budapesten 1917 október 2-án elmondott beszédéhez fűz kritikai kommentárt: 6 megvalósíthatatlannak tartja a lefegyverzés eszméjét úgy, hogy Czernin kifejezte: ezt a nézetét indokolja az argumentumok nagy gondossággal. A nagy jelentőségű rópiratot, mely németül is megjelent, a Franklin-társulat adta finom kiállításban; ára 2 korona.

Háborús Abc. Köber Leónek 31 tollrajzát adta ki ezzel a címmel a Hadseregnyelző Hivatal. Mind-egyik a rég ismert képes abc módjára egy-egy által illusztrál meg olyan képpel, a melynek czíme az illető betűvel kezdődik. A rajzok sok erővel vannak megrajzolva. Előszót a hatalmas nagy formátumú, albumszerű műhöz Alexander Bernát írt. A hadseregnyelző hivatal Ottó trónörökös főhercegnek ajánlotta a könyvet s a hadi árvek és özevgyek javára árusítja. Egy-egy példány ára 40 korona.

A Jó Pajtás. Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb december 16-iki számába Vára: Antal írt verset, Zsoldos László elbeszélést, Dániel Lengyel Laura folytatja regényét, Zöldi Márton érdekes tigris-történetet mond el, Mihalffyffy Fái Lenke cikket írt. Szép képek egész sora, kis krónika, tarka mese, az Emmi Csodaszámban című regény s a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előzetési ára egész évre 16 korona, fél évre 8 korona, negyed évre 4 korona egyes szám ára 32 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-u. 4.

A szűkkeblűség frontját törjük át hadikölcsön-jegyzéssel.

A hadikölcsön — béke-kölcsön.

FOGAK — Szpecialista fog- és szájbetegségeknél. — és teljes fogorvosok szájpádlás nélkül, a gyökereket eltávolítása fölölleges

FOG — aranytömések, tíz évi állással.

FOG — húzás teljes érzéstelenítéssel; hasznavehetetlen, régi fogorvosok által kikötött, Vidékén egy nap alatt kioltgítottak. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB fogorvos, egyetemi orvostudor, Ets 6 Fővárosi Fogorvos Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

A legaktuálisabb kérdésről a békéről szól

gróf ANDRÁSSY GYULA tanulmánya

A háboru és a béke

Ára 2 korona.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható minden könyvkereskedésben.

HAJELTÁVOLÍTÓSZER!

Ravissant eltávolított hölgyek arcáról, karjáról minden kellemetlen szörzetet. Fájdalemenetet. Azonnal látható hatás. Orvosi ajánlv. Vidékre utaditással. Szétkülöcs diszkrétén.

"Kebelkrém" a koblet fejlezi, keményny és üdév teszi. Arozhamlászó és krémek. — Kitiño arcfehérítőkrém.

BOTTÁR REGINA kozmetikai intézete. Budapest, Erzsébet-körút 34. sz.

Alapítva 1810-ben. **Haltenberger Béla Kassa** ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN. Gyászesetben ruhafestés feketére és egyéb ruhák tisztítása soronkívül.

Főszerkesztő: **Zlinszky István** Felelős szerkesztő: **Dobay István dr.**

POLITIKA HAVI FOLYÓIRAT

második száma megjelent

gróf Andrassy Gyula, dr. Ugron Gábor, dr. Ostwald Pál, dr. Palugyay Móric, Szerényi József, Gaál Gaston, Eber Antal, dr. Horváth József, Barta Odón, Gothard Sándor, Kern Aurél, dr. Gerenday György, dr. Zachár Gyula, Kreutzer Lipót, dr. Dobay István közleményeivel

ÁRA 3 KOR.

Előfizetési díjak: egész évre 24 kor., félévre 12 kor., egyes szám ára 2 kor., bővített szám 3 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: IV., Reáltanoda-utca 18.

A kövér nő élete kinyúlás!

Kigunyolják, kikazsagják, örökös tréfa tárgya! Minden ember utánafordul, nem tud öltözködni, vendéglőben, kávéházban két székkel kinnálnak neki. Egyszerű életmódját nem zavaró kúra segítségével igen rövid időn belül karcsúvá lesz a legkövér.

Használat előtt. rebb nő vagy férfi. Csak 1 doboz Maigrin használjon és megiepi környezetét. — Egy kurához való doboz **MAIGRIN** ára K 6.— Készíti Palmier G. m. b. H. Berlin. Főraktár: Török József gyógyszeriára, Budapest, Király-utca 12.

RENDELÉSNEEL SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI!

Országos Hangjegykölcsönző Intézet

Budapest, IV. ker., Sütő-utca 2. szám, félemelet. (Deák-tér mellett.)

Hangjegykölcsönzőnk feloleli a komoly és könnyebb zene-fajokat, melyek az újdonásokkal folyton kiegészítettnek.

Előfizetés: 3 óra 15— K, 6 óra 28— K, 12 óra 52— K.

Az előfizetés beérkeztevel megküldjük kimerítő jegyzékünket. Bistositék 10 K, mely az előfizetés megszűnésékor visszavadiat.

Folyton Újdonságok. **Országos Hangjegykölcsönző Intézet** Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám. (Deák-tér mellett.)

pata, mely 24 óráig teljesen körül volt zárva, le-
tette a fegyvert. A Frenzel szakkadékból északra
levő egész terület a kezünkön van. A két napon
az olaszok 1100-nél több foglyot vesztek és
60-nál több ágyút. Zennónál, a hol a Piava
nyugati partján állunk, győzelmesen állunk helyt
tülerőben levő csapatok több óráig tartó támadá-
sának.

December 7. A keleti harczerén fegyvernagyvás.
A nyugati harczerén Flandriában ágyútűz. Grain-
court és Marcoing között kisebb vállalkozások a
németek állásainak megjavítására vezettek. La
Vaquerietől északra angol kéziránattámadásokkal
szemben a németek megtartották állásaikat. Az
olasz harczerén Conrad tábornok csapatai újabb
sikereket vívtak ki. A Monte Sisemolón megtör-
tük az ellenség ellenállását, több mint ezer foglyot
és igen sok harci eszközt szereztünk.

December 8. A nyugati harczerén tüzérségi és
helyi jelentőségű zivatagsági harcok. Az olasz
harczerén Asiagótól keletre rohammal elfoglaltuk
a stenlei erős támaszpontokat és heves támadá-
sokkal szemben megtartottuk azokat. A decem-
ber 4. óta Conrad tábornagy hadesportjának be-
szállított foglyok száma több mint 16,000.

December 9. A nyugati harczerén tüzérségi
tűz. Az olasz harczerén Velece tartományban
helyenkint élénkebb tüzérségi harcok.

December 10. A keleti harczerén a szövetség-
sek a román arcvonalnak a Dnyeszter és a Duna
torkolata között álló orosz és román hadseregeivel
fegyverszünetet kötöttek. A nyugati harczerén
Flandriában egyes helyeken fokozódott a tüzér-
ségi tűz, egyébként csak helyi jelentőségű har-
cok. Az olasz harczerén a Piave torkolatánál a
déli 32. honvédelmi gyalogezred rohamcsapatai elra-
gadták az ellenségtől Bressanin hídfőt.

December 11. A keleti harczerén fegyvernagy-
vás. A nyugati harczerén élénk tüzérségi tűz.
Flandriában, a Scarpetól a Sommeig, a német
trónörökös arcvonalán. Az olasz harczerén a
Piave torkolatának területén az ellenség sikere-
len kísérletet tett a tegnapi évi elvesztett árkok
visszaverésére. A Piave és Brenta közt támadá-
sunk folyamán sikereket értünk el.

December 12. A keleti harczerén fegyvernagy-
vás, a nyugati harczerén mérsékelt harcok tevé-
kenység. Az olasz harczerén a Brenta és a Piave
között helyi harcokban sikereket értünk el.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: **FRANK**
ISTVÁN, kegyesrendi áldozópap, a nyitrai római
katolikus főgimnázium kiérdemesült igazgatója,
és nyitrai házifőnök 48 éves korában, Buda-
pesten. — **Nagyonyomi SÉNYI BÉLA**, földbirtokos,
Vas vármegye törvényhatósági bizottságának tagja,
Budapestben 78 éves korában. — **Liptószent-**
andrási ANDRÁSNYI ISTVÁN báró, nyug. állam-
titkár, 75 éves korában Alsópetényben. — **SCHERFF**
JÁNOS, nyug. kir. bíró, 71 éves korában, Buda-
pesten. — **HAVAS ADOLF** dr., egyetemi tanár, a
Szent István-kórház bő- és bujakóros osztálya-
nak vezetője, 68 éves korában, Budapestben. —
GREINER JENŐ, hírlapíró, 53 éves korában, Buda-
pesten. — **Szabó SÁNDOR**, Csákvár község fő-
jegyzője, 55 éves korában. — **Sporzon PÁL**, a
magyaróvári gazdasági akadémia tanára, 51 éves
korában, Budapestben. — **Berehei MARRON ODÓN**
dr., miniszteri tanácsos, 50 éves korában, Buda-
pesten. — **HORVÁTH LAJOS**, Margitta városának
20 év óta főjegyzője, 50 éves korában.

NOVÁK BETTY, 75 éves korában, Szőlős-Gyál-
lon. — **ÓZV. ZAKKAY ÁGOSTONNÉ**, szül. Bojtos
Franciszka, 78 éves korában, Egerben. — **Ózvegy**
IKLÓDY-SZABÓ IMRÉNÉ, szül. Wurd Ludmilla,
62 éves korában, Budapestben. — **FRIEDRICH AN-**
TALNÉ, szül. Jung Mariska, 86 éves korában,
Budapestben. — **Óz. dr. Vichnyi SZOMBATHELYI**
GUSZTÁVNA, szül. Sz. Szabó Matild 74 éves ko-
rában, Kolozsvárott. — **GIUSTINI JÁNOSNÉ**, szül.
Kelemen Gizella, 85 éves korában, Budapestben.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»
65-ik évfolyama.

A „Vasárnapi Ujság” a legrégebb ma-
gyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes
hetilap évenként több mint 130 íven
s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb
hazai íróink és művészeink közreműködésével
jelen meg.

A „Vasárnapi Ujság” előfizetési árát, tekin-
tetül a papír és a nyomdai előállítás egyre
fokozódó roppant drágaságára kénytelenek vol-
tunk újtól fogva évi 40 koronában állapítani
meg.

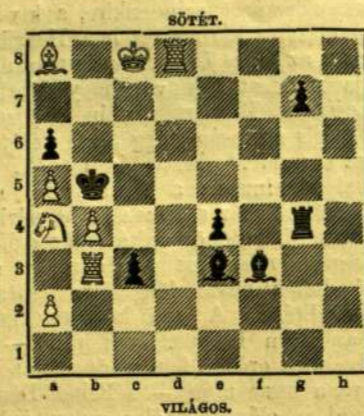
Előfizetési feltételeink:

A „Vasárnapi Ujság” negyedévre 10 korona,
félévre 20 korona, egész évre 40 korona.

Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság” kiadóhiva-
talába, Budapestben, Egyetem-utca 4. szám kül-
dendők.

SAKKJÁTÉK.

3082. sz. feladvány Braune Róberttől, Laibach.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 46-dik számában megjelent
képtalány megfejtése: *Ótíz bizony dalolva ment
lángszirba velszi bárd.*

Felolós szerkesztő: Holtay Pál.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

A kik szeretik gyermekeiket,

fizessenek elő a

JÓ PAJTÁS

képes gyermeklapra.

Alapította: **SEBŐK ZSIGMOND** Szerkeszti: **BENEDEK ELEK**

Előfizetési ára:
negyedévenként 4 korona

A **Jó Pajtás** érdekes, mert elbeszéléseit, re-
gényeit, meséit, verseit a legjobb magyar írók
írják. Tartalma gazdag, mert minden száma-
ban megvan minden, amit a gyermek olvasni
szeret. Szép képeit jeles magyar művészek
rajzolják. Minden héten új és egyre kedvesebb
tartalommal jelenik meg.

Előfizetéseket elfogad és
mutatványszámot küld
a „JÓ PAJTÁS”
kiadóhivatala
Budapest, IV.,
Egyetem-utca 4. sz.

Fiatalos üde arczbort

varázsló elő 10 nap alatt és eltávolít minden teinthibát, ugymint
mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, ikacos, hervadt,
petyhüdt bőrt, a Dr. Karyling-féle szépség-szert. A kúra egyszerű,
otthon végezhető, minden feltétel nélkül. Befejtés után az arc-
bőr ragyogó szépségben, gyermeki üdőségben és tisztaságban pom-
pázik. 1 üveg 12.50 K. Diszkrét szállítási utólevél. — Gyár: **HIVA BYON & Co.** — Székhely: **1088 BUDAPEST**
Budapest, VIII., József-körút 23. (Félszemle 1.)

Valódi tea

nem pótló és jobb az orosz teánál
Kárpátia teakeverék
száraz állapotban, kilója 30.— korona
továbbá elsőrendű

Teaizelítő (rumpótló)
KÁRPÁTHIA áruforg.-társ. konzervgyára
Budapest, VII., Alsóerdősor 18. Tel. 49-48.

ÓRÁK

kiváló pontossággal szabályozva 10 évi jóállás mellett.

ÉKSZEREK

divatos és kelles kivitelben.

EVŐESZKÖZÖK

ezüst és alpaccaezüstből.

EZÜSTNEMŰEK

és

DISZTÁRGYAK

szigorúan szabott jutányos árakon kész-
pénz és előnyös részletfizetési fel-
tétel mellett beszerezhetők.

BRAUSWETTER JÁNOS

OHROMETER és MŰÓRÁSNÁL
Alapítástól Számos kit.
1847-ben. **SZEGED.** tüntetés.
Több ezer -ismerő levél. Legújabb
díjazt nagy képes leírások
ingyen és bérmentve.

Margit-Crème

a főrangú hölgyek kedvence szépítő szere, az egész
világon el van terjedve. Póráatlan hatása szerencsés
összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és ki-
váló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mi-
vel a Margit-crémét utánozzák és hamisítják, tessék
eredeti védjeggyel ellátott dobozt elfogadni, mert
csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű
felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan
vegytisza készítmény, amely a külföldön nagy fel-
tűnést keltett. **Ára kis tégely 2 K., nagy tégely 4 K.**

Margit-szappan 5.— kor. Margit-powder 1.50 kor.
Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógyszárban, illatszár- és drogua-üzletben

10 darab „PAX”-tablettával (60 fillér)
10 darab tojást takarít meg!
Okos háziasszony használja. * Úgyes kereskedő árusítja.
10 darabos mintaküldeményt 1.— K-ért bérmentve küldünk.
140 tubus K 60 bérmentve. — Felülnő szép reklámok ingyen.
PAX művek Budapest. Képviseletet felvesztünk.
VII. Rákóczi-út 24. sz. Telefon: József 28-05.

Csillogó KARÁCSONYFADISZ
színes üveggolyók, angyalhaj,
ezüst lametta csillagok, törhe-
tellen vattaalakok, ragyogó hó-
utánzat, költözésing, gyertya-
tartók stb. óriási választékban.
Gyermekjáték karácsonyi kiállítás!
Árjegyzék-kivonat ingyen és bérmentve.

KERTÉSZ TÓDOR BUDAPEST, IV.,
KRISTÓFTER 22.

Központi fűtésnél
száraz levegő ellen
Briswel levegőnedvesítő
szabadalmazva!
Számos orvos által elismerve!
Egyedárusító
Magyarország részére:
„KARPATHIA”
áruforgalmi társaság
Budapest, VI., Lázár-u. 22.
Telefon 49-48.

Exhumálásokat
az összes európai hósi temetőkből, vala-
mint a szükséges okmányok beszerzését
szolid árban, anyagi kezesesség mellett
esszükölünk

Szende és Szabó ezelőtt **Gebauer Károly r.t.**
exhumálási vállalat, Budapest, Károly király-út 4.
Elsőrendű szakintézet. — Telefon 51-02.

Most jelent meg az **UNIVERSUM** 8-ik (új háborús) kötete

Most jelent meg az

Haditechnikai olvasmányok: a száraz-
földön, a vizen, a vízben és a levegő-
ben vívott harcok újszerű fegyvereinek,
a haditechnika csodáinak

a leírása, a harcszintereknek, a had-
sereg táplálásának ismertetése; a ter-
mészettudományok, a földrajz és az
egészségtan köréből való olvasmányok

Évkönyv a család és ifjúság számára

Szerkeszti **HANKÓ VILMOS** dr.

Sok képpel * Ára kötve 15 korona
** Kapható minden könyvkereskedésben. **

Dolgozataikkal közreműködtek:

Dr. József főherceg
Bárány Béla
Barcza Imre
Bogdánfy Ödön
Bozóky Endre dr.
Cserey Adolf dr.
Dorner Béla
Dorner Emil
Garády Viktor
Halász Gyula
Hankó Vilmos dr.
Heller Bernát dr.
Hosvay Lajos dr.
Jeamplog Győző
Keller Oszkár dr.
Kerekes I. Zoltán dr.

Dolgozataikkal közreműködtek:

Konek Figyes dr.
Krebsz Ernő
Lasz Samu dr.
Mende Jenő
Németh József
Pásztor Árpád
Poszfalvai Tulok István
Rákosi Viktor
Szahlander Lajos dr.
Szekeres Kálmán dr.
Szilády Zoltán dr.
Tompá János dr.
Ujj Gyula
Welwart Benő
Windisch Richard dr.

Csillárok legmodernebb kivitelben, óriási választékban,
készpénz vagy törlesztéses kölcsöndíj ellené-
ben. — **Gáztűzhelyek** kaphatók. „AUERFÉNY”
BUDAPEST VI., Vilmos császár-út 3.

Bájos és üde

csak az a nő lehet, a kinek — akárcsak a napi mosás, fésülködés — életszükséglete a

DIANA ARCZKRÉM és DIANA PUDER

mindennapos használata.

Próbadohoz vagy tégely — 1.— korona.
Nagy — 2.50

Mindenütt kapható! ♦♦♦♦♦

MATTONI-FEL GISSHÜBLER

természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

KULTURA ÉS TUDOMÁNY

új kötete

Philosophiai szótár

Szerkesztette

ENYVVÁRI JENŐ

Azoknak a műszavaknak a magyarázata, amelyeknek jelentőségét a filozófia iránt érdeklődőnek okvetlenül ismernie kell.

Ára kötve 3 korona 20 fillér.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Törökök

a címe

Dobay István

könyvének,

mely most jelent meg második kiadásban

A szerző, ki beutazta a török harteret és a Dardanellákat, élénk és vonzó előadásban számol be ott szerzett tapasztalatairól és sok egyéb érdekes dolgokat is mond el török testvéreinkről. A könyvet 33 illusztráció díszíti. **Ára öt korona.**

Kapható «A Társaság» kiadóhivatalában Budapest, IV., Reáltanoda - utca 18. sz. és minden könyvkereskedésben. ♦♦♦♦♦

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.

Étkezés közben véve, megóv a **gyomorterheléstől.** Egy üveg ára **3 kor. 20 fill.**

Kapható:

minden gyógyszárban valamint

Rozsnyay Mátyás Arad, Szabadság-tér 8.

*****
***Őrizzük meg hősi halált**
***halt kedveseink emlékét!**
*****

*****
*Eredeti nagyság 20 x 28 cm. Törvényesen védve.
*Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.
*A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hősiaknak emlékét megőrizendő, igen díszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (képletet mairea alappon. színt nyomással) melybe bármilyen arckép beilleszthető **2 kor. beállítására** ellenében bérmentve küld **Mátyás Vilmos** kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. Gyűjtőknek 6 darab után 1. 10 db után 2 tetszetpéldánnyal szolgálunk.
*****

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

LOHR MARIA (KRONFUSZ)

Gyár és **VIII. Baross-u. 85.**
Fiókok: II. Fő-u. 27. IV. Ekk-u. 8. Keos-kemélt-u. 14. V. Harmintca-u. 4. VI. Tere-árt 39. Andrássy-út 16. VIII. József-árt 2. Telefon: Józsa. 2-37

A cs. és kir. 23. gyalogezred

1050 harctéri kép és rajz **HADI** 300 autogramm uralko-
100 érdekes cikk és vers **ALBUMA** dóktól, hadvezérektől és
A világháború első **ALBUMA** szerbellektől. A szá-
két évben kitünto- mos díszes kiállítás
lett és elosztó 23-as **ALBUMA** csoportképen 4000
hőök irásiban és **KUN JÓZSEF JENŐ** mint 3000 eredeteli
képben megőrzött. **Lev. főhadnagy** arcképe található.
Ára 20 kor. Megrendelhető a Képes Hírlapnál, Tábori posta 622.

MÓRICZ PÁL
új könyve:

A FERGETEGBŐL

Rajzok a magyar katonáról, magyar alakokról és magyar vidékekről ::

Ára 5 korona.

E könyv kiadásából és árusításából befolyó minden jövedelem a magyar kir. budapesti 1-ső honv.-gyalogezred özvegy- és árvaalapját illeti. ::

Kapható:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-l.-nál, Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmebe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb”

czimű egyedüli magyar nyelvű ebtenyésztési szaklap.

Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 20 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5.— K. egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

HIRDETÉSEK

FELVÉTTETNEK A KIADÓHIVATALBAN BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCZA 4.

VASÁRNAPI UJSÁG

51. SZÁM. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SEKRÉTÁRSZÓ **HOITSY PÁL.**

BUDAPEST, DECEMBER 23.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11. kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-határozott vitéldij is esatolandó.

BETLEHEM. DÁVID KÚJTÓJÁT NÉZVE.